

İLKÖĞRETİM SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ LAİKLİK KAVRAMININ ÖĞRETİMİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ

Kadir ULUSOY*

Özet

Bu çalışma 2007-2008 eğitim öğretim yılında Adıyaman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim dalında 3 ve 4. sınıflardan 71 öğretmen adayının kavram öğretimi ve “laiklik” kavramını nasıl öğretebilecekleri konusunda düşünceleri ve görüşlerini almak için yapıldı. Öğretmen adaylarına açık uçlu sorular soruldu, öğrenciler sorular ile ilgili görüş ve önerilerini yazdılar. Yazılan görüş ve öneriler frekanslara ayrıldı, birbirine yakın ifadeler aynı frekansta yer aldı. Araştırmada elde edilen bazı sonuçlar şunlardır: Bu çalışmaya katılan öğretmen adayları kavram öğretimi ile ilgili olarak; kavramların konu ile ilişkilendirilerek işlenmesini, kavramları işlerken farklı yöntem ve tekniklerden yararlanılmasını, bilinenen bilinmeyene, somuttan soyuta, basitten karmaşığa, özelden genele gidecek şekilde öğretilmesini ve kavram haritalarından yararlanılmasını istemektedir. Öğretmen adayları laiklik kavramını en fazla drama yöntemini kullanarak öğretmek istediklerini belirtmişlerdir. Daha sonra görsel materyaller kullanma, kavram haritası oluşturma ve laiklikle, dine dayalı yönetimler arasındaki farkı gösteren tablolar hazırlama isteğinde olduklarını belirtmişlerdir. Bu çalışma öğretmen adaylarının kavram öğretimi ve “laiklik” kavramının öğretimi ile ilgili görüşleri öğrenmek bakımından önemlidir.

Anahtar Sözcükler: Laiklik, kavram, sosyal bilgiler, öğretmen adayları

Giriş

Ülkemizde genelde laikliğin ne olup, ne olmadığı üzerinde tartışmalar sürüp gitmektedir. Laikliğin ne olup olmadığına önemi kadar, insanların ne anlayıp anlamadığı ve okullarımızda nasıl öğretildiği de önemlidir. Çünkü okullarda laiklik tam anlamıyla öğretilmiş olsaydı, bugün laikliğin ne olup olmadığı hala tartışılıyor olmazdı. Ülkemizde eğitim programları alanında yapılan revizyondan sonra 2005 sosyal bilgiler programında 5. sınıf Atatürkçülük konuları içinde yer alan laiklik kavramının giriş düzeyinde verilmesi belirtilmiştir. Bu kavram daha sonraki yıllarda İlköğretim 8. sınıfta Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde pekiştirme düzeyinde verilecektir. 2005 programında kavram öğretimi ile ilgili bölümü hazırlayan Candan (2005), kavram öğretiminde; grafik materyaller, anlam çözümleme tabloları, kavram ağları ve kavram haritalarının kullanılabilceğini belirtmiştir. Bu açıdan, öğretmenliğe başladıklarında programda belirtilen çalışmalarını

* Yrd. Doç. Dr.; Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ABD. Öğretim Üyesi

okullarda uygulayacak olan ve gelecekte laiklik konusunu öğrencilere anlatacak olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kavram ve laiklik kavramının öğretimi ile ilgili görüşleri oldukça önemlidir.

Bu görüşlere geçmeden önce laiklik ile ilgili düşüncelere yer vermekte fayda vardır. Türkiye Cumhuriyeti, tarih boyunca medeniyet beşiği olarak bilinen coğrafyanın yeni sahibiydi. Kuruluşundan itibaren modernleşmeyi sadece sözde değil, özde prensip edinen bu yeni devlet; çağdaşlaşmayı özümsemiş, demokratik, hukuk ilkelerini özümseyen “laik” bireyler yetiştirmeyi hedef edinmiştir. Bu hedefleri gerçekleştirmek için ilkeler benimsemiş ve inkılaplar yapılmıştır. Yapılan inkılapların başarılı olabilmesi için inkılapların vatandaşlara benimsetilmesi gerekiyordu. Nitekim Atatürk de çok iyi biliyordu ki; kendi içine kapanmış, çağın yeniliklerinden ve uygarlığından uzaklaşmış bir Türkiye, çağdaş dünya ölçüleri içinde evrensel bir nitelik kazanamayacaktır. Atatürk’e göre; “Doğunun uygarlık anlayışı, maddi ve manevi dünya olaylarını din görüşü ile değerlendiriyordu. Bu uygarlık kavramı yaşadıkça, kalkınma ve refah sağlanamazdı” (Çomak:2003). Bunun için ne yapmak gerekiyordu? Bu sorunun cevabı, Atatürkçü düşünce sistemi içinde önemli bir yer tutan “laiklik” kavramının anlaşılıp uygulanması gerekliydi. Atatürk ilkelerinden biri ve Türkiye Cumhuriyetinin temeli olan “Laiklik” nedir?

Laiklik, Atatürkçü düşünce sisteminin özünü oluşturan akılcı ve bilimci tutumun ayrılmaz bir parçası, aynı zamanda Türk inkılabının temel hedefi olan çağdaşlaşmanın vazgeçilmez şartıdır. Laiklik olmadan ne akılcı yaklaşımın varlığından söz edilebilir, ne de çağdaşlaşma hedefine ulaşılması mümkün olabilir. Ülkemizde din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılmasındaki amaç Genç (1995)’in de belirttiği gibi; “dinin kişinin vicdan alanına ilişkin olduğunu, inanç ve ibadet konularını kapsadığını dünya işlerinin ise dünyevi iktidarlar tarafından din kurallarına göre değil, toplumun değişen ihtiyaçlarından kaynaklanan akılcı kurallara göre yürütüleceğini kabul etmektedir.” İşte Atatürkçü düşünce sistemindeki laiklik anlayışının Türkiye’de gerçekleştirmek istediği de budur.

Laiklik, kısaca, devletin yani; siyasi-hukuki örgütün bir unsurunu oluşturan egemenliğin kaynağının veya devletin hukukunun kaynağının beşeri irade olması olarak tanımlanmaktadır. Laiklik düşüncesinde, toplum, salt “akli” bir veri olarak algılanmaktadır. Bunun zorunlu sonucu ise kanun önünde eşitliktir. Kanun önünde eşitlik, din ve vicdan hürriyetini zorunlu kılmıştır. Kuşkusuz, “laik” hukuk düzenlerinde, herkes, “dinini yaşamakta” serbesttir. Ancak, bu serbestlik, ister kanun, ister örf ve adet biçiminde ortaya çıkmış olsun, hukukun kaynağının “beşeri irade” olması esasıyla sınırlıdır. Laiklik, beşeri düşüncede, bilimde meydana gelen değişimin zorunlu bir sonucudur (Hafızoğlu:1996). Laiklik kavramına, *‘politik düzenlemelerde dinin herhangi bir belirleyiciliğinin olmaması’* şeklinde daha net bir tanım getirmek de mümkündür (Kaya: 2007). Turan, Safran vd (2003)’ne göre, “laik” olmak; dünya işlerini din işlerinden, dini otoriteden ayrı olarak ele almak anlamına gelmektedir. Laiklik ise; sosyal hayatta din kurallarına tabi olmayan hukuk anlayışını ifade eder. Başgil (1991)’e göre; laiklik; din ile devlet işlerinin ayrılması ve devletin vicdan işlerinin gerçekleştirilmesine tarafsız kalmasıdır. Başka bir deyişle; devletin, Allah ile kul arasından çekilmesi ve dinin de devlet işlerine karışmaması, yani akıl ile imanın yetki alanlarının birbirinden ayrılmasıdır.

Laiklik gibi anlaşılması ve anlatılması tartışmalar yaratan birçok kavram sosyal bilgiler dersindeki tarih konularında ve Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde mevcuttur. Bundan dolayı bu derslerde kavram öğretimi oldukça önem arz etmektedir. Çünkü kavramlar belli bir konuda birçok bilgiyi düzenleyen ve birleştiren unsurlardır. Eğitim, çoğu zaman, kavramların öğretilmesiyle ilgilidir (MEB: 2005). Temel kavramlar anlaşılmadıkça konu ilgili ileri düzeydeki diğer kavramların anlaşılacağı bilinmemektedir (Çepni,S.ve Diğ. 2000). Bu bakımdan laiklik kavramının ne olduğu anlaşılmadan laiklikle ilgili yapılacak konuşmalarda yanlışlar ve yanlışlıklar olacaktır. Sosyal bilgiler öğretiminde, kavramların öğrenilmesini, öğretimin odak noktası olarak belirlemenin birçok faydası vardır: “Kavramların öğrenilmesi öğrencilerin akademik başarıları üzerinde olumlu etki sağlar. Öğrenme ve hatırlamayı basitleştir. İletişimi kolaylaştırır. Öğretimi kişiselleştirir. Gerçek ile yanlış algılamayı ayırt etmeye ve karmaşık anlamaya yardımcı olur. Problem çözme ve akıl yürütme becerisini geliştirir” (Doğanay: 2003a).

Sosyal bilgilerin en önemli parçalarından olan tarih öğretimi aracılığıyla, çağımız insanının ihtiyaç duyduğu önemli nitelik ve beceriler öğrencilere kazandırılabilir. Bu ders aracılığıyla öğrencilere duyuşsal niteliklerin kazandırılmasının yanında, sosyal beceriler, geçmişle bugünü mukayese edebilme, değişim ve sürekliliği algılayabilme, kanıtları değerlendirebilme, eleştirel ve analitik düşünebilme gibi pek çok özelliğin kazandırılması mümkündür (Demircioğlu; 2007). Özellikle ilköğretim aşamasında öğrencilere öğretilecek tarih bilgileri öğrencilerin günlük hayatta kullanabileceği ve kolaylıkla algılayabileceği tarzda olmalıdır. Yaylacı (2007)'nın da belirttiği gibi; ilköğretimden itibaren, çocuk kendisi ve dünya ile ilgili fikir ve algılarını oluşturmaya başlar, bu bakımdan bu dönem oldukça hassastır.

Laiklik kavramının öğretilmesinde ve öğrenilmesindeki en önemli hususlardan biride kavram yanlışsıdır. Çünkü laiklik kavramının ne olduğu bilinmeden yapılacak açıklamalarda mutlaka yanlış bilgiler yer almaktadır. Bu yanlış anlamaların ve yanlışların önlenmesi oldukça önemlidir. Çünkü öğrenciler, genellikle sahip oldukları bu kavram yanlışlarını değiştirme konusunda çok tutucudurlar ve değişikliğe direnç gösterirler (Benson, Wittrock and Baur, 1993; Fellows, 1994; Schmidt, 1997, Koray, Özdemir ve Tatar, 2005). Bu direnci kırmak konusunda sosyal bilgiler öğretmenlerine önemli görevler düşmektedir. Kavram yanlışsını düzeltmek ve yanlış anlamayı gidermek için öğrencinin geçmişte laiklikle ilgili neler bildiğini, laiklik kavramına karşı tutumunu öğretmenin bilmesinde fayda vardır. Bu sayede öğrencinin laiklik kavramı ile ilgili edindiği kavram yanlışsı giderilebilir. Koray, Özdemir ve Tatar (2005)'ın da belirttiği gibi örgün eğitim sürecinde de kavram yanlışlarının oluşması söz konusudur. Bazı bilgilerin hatalı olarak öğretilmesi ile kavram yanlışları ortaya çıkabilir. Ayrıca öğrencilerin, yeni öğrenme durumlarında kendi ön bilgilerini kullanmalarında yetersizlik yaşadıkları, öğrenme süresince zihinlerinde kavramsal değişimi sağlamada başarısızlığa uğradıkları ve kavramları öğrenirken belirli durumlarda anlam bütünlüğü kuramadıkları durumlarda da kavram yanlışları oluşabilir.

Laiklik kavramının öğrenilmeye başlandığı ilköğretim döneminde bu kavramla ilgili iyi bir alt yapı oluşturulması son derece önemlidir. Çünkü laiklik kavramı anlaşılır şekilde öğretilmediği ve kavratılmadığı sürece ilerleyen yıllarda da laiklikle ilgili tartışmalar hiçbir ilerleme göstermeden sürüp gidecektir. Bu nedenle özellikle eğitim öğretim kademesinin temelini teşkil eden ilköğretimde laiklik kav-

ramının öğrencilerin anlayabileceği şekilde işlenmesi, ilerleyen yıllarda bu kavramı daha iyi anlamalarına yardım edeceğinden dolayı sosyal bilgiler öğretmenlerinin laiklik kavramını işleyişleri oldukça önemlidir. Bu sebeple sosyal bilgiler öğretmenlerinin laikliğin öğretimi ile ilgili görüş ve düşünceleri oldukça önem arz etmektedir.

Amaç: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının laiklik kavramının öğretimine yönelik görüşlerini ve önerileri almaktır. Gelecekte laiklik kavramını öğretecek olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının laiklik kavramının nasıl öğretilmesi gerektiği konusundaki düşüncelerinin oldukça önemli olduğunu düşünülerek bu çalışma yapılmıştır. Laiklik kavramını öğretecek olan öğretmen adayları; kavram öğretimi ve laiklik kavramının öğretimi ile ilgili neler düşünüyorlar? Sorusuna cevap aranacak ve laiklik kavramını nasıl işlemeyi düşündükleri tespit edilmeye çalışılacaktır. Bu amaçla öğretmen adaylarına aşağıdaki açık uçlu sorular yöneltilmiştir;

- ✓ *“Laiklik” kavramından ne anladığınızı yazınız.*
- ✓ *Kavram öğretimini gerçekleştirmek için neler yaparsınız?*
- ✓ *“Laiklik” kavramını işlerken nasıl bir uygulama yapmayı düşünüyorsunuz?*

Metot: Araştırma “Sosyal Bilgiler” öğretmen adaylarının laiklik kavramının öğretimiyle ilgili görüşlerini ortaya koymak olduğundan betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın evrenini Türkiye’nin çeşitli üniversitelerinde bulunan 44 “Sosyal Bilgiler Öğretmenliği” anabilim dalında öğrenim gören 3 ve 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Ancak bu sayıda bir öğrenci kitlesine ulaşmanın zorlukları sebebiyle, evrenden örneklem seçilmiştir. Adıyaman Üniversitesi Eğitim Fakültesi “Sosyal Bilgiler Öğretmenliği” anabilim dalında 2007-2008 eğitim-öğretim yılında 3 ve 4. sınıflarda öğrenim gören 71 öğretmen adayı, araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

Araştırma verilerinin toplanması amacıyla 3 açık uçlu soru, öğretmen adaylarına yazılı olarak verilmiştir. Herhangi bir zaman sınırlandırması olmadan sorulara cevap vermeleri istenmiştir. Öğretmen adaylarının verdikleri cevaplar içerisinde birbirine yakın olan görüşler, aynı kategori içerisinde değerlendirilmiş ve toplanan verilerin frekansı alınarak anlaşılmıştır.

Bulgular: Bu bölümde, ilerleyen yıllarda laiklik kavramını öğretecek olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kavramların ve laiklik kavramının nasıl öğretilmesi gerektiği konusundaki düşünce ve görüşlerinin frekans dağılımlarına yer verilmektedir.

“Çizelgelerde öğretmen adaylarının verdikleri cevaplardan bir birine yakın olan görüşler aynı frekansta toplanmıştır.”

Çizelge 1: Öğretmen Adaylarının Laiklik Kavramından Ne Anladıkları İle İlgili İfadeleri:

	Frekanslar
Laiklik düşüncelerimizi, inancımızı serbestçe ve başkalarına zarar vermeden yaşayabilmemizdir.	45
Din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılmasıdır.	41
Laikliği benimseyenler herkese saygılı olur.	40
Laiklik her görüşe saygı gösterir.	40
Laiklik birçok görüşün bir arada olmasıdır.	34
Laiklik uygulaması zor bir kavramdır.	26
Laikliğin ne olduğu tam olarak anlatılamıyor.	18
Bizi yönetenlerin dini, düşüncesi, ne olursa olsun, bizi yasalara göre yönetmek zorundadır.	13
Laiklik soyut bir kavramdır, anlatımı belki kolay ama öğrencilerin anlaması oldukça zor oluyor.	9
Laikliği anlatabilmek için, önce laikliğin ne olduğu tam olarak bilmek gereklidir.	7
Laikliği, öğrencilerin yanlış anlamasına zemin hazırlamamak gerekir.	4

- ✓ 1.Çizelgeye göre öğretmen adayları laiklik kavramından ne anladıkları ile ilgili en çok katılımı % 63.3'lük bir oranla “düşüncelerimizi, inancımızı serbestçe ve başkalarına zarar vermeden yaşayabilme” şeklinde belirtmiştir.
- ✓ İkinci olarak % 57.7'lik oranla “din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılması” şeklinde algıladıklarını ifade etmişlerdir. Bu ifade, ilköğretimden itibaren kullanılan kitabi ve teknik bir ifadedir, üniversite öğrencilerinin de bu şekilde anlamaları oldukça normaldir.
- ✓ Laikliği benimseyenlerin herkese saygılı olacağını ve laikliğin her görüşe saygı gösterdiğini belirtenlerin görüşleri % 56.3'tür.
- ✓ Laiklik uygulanması zor bir kavramdır, şeklinde görüş bildirenler de % 36.6'lık bir oran sahiptir. Yaklaşık öğretmen adaylarının üçte biri laikliğin uygulanmasının zor olduğunu belirtmiştir.
- ✓ Laikliğin ne olduğu tam olarak anlatılamıyor diyenlerin oranı % 25.3'tür.
- ✓ Bizi yönetenlerin dini, düşüncesi, ne olursa olsun, bizi yasalara göre yönetmek zorundadır, diyen öğretmen adaylarının görüşleri % 18.3'lük bir orana sahiptir
- ✓ Laikliği anlatabilmek için önce laikliğin ne olduğunu tam olarak bilmek gereklidir, diyenlerin oranı % 9.8'dir.
- ✓ Laikliği, öğrencilerin yanlış anlamasına zemin hazırlamamak gerekir, diye fikir beyan eden öğretmen adaylarının görüşleri % 5.6'dır.

Bu sonuçlara göre öğretmen adayları, birçok ifadelerinde laiklik kavramından ne anladıklarını belirtmişlerdir. Ancak bazı ifadeler laiklik kavramından ne anladıklarından ziyade laiklik kavramı ile ilgili düşüncelerini yansıtmaktadır. Bunlar: “Laikliğin ne olduğu tam olarak anlatılamıyor. Bizi yönetenlerin dini, düşüncesi, ne olursa olsun, bizi yasalara göre yönetmek zorundadır. Soyut bir kavramdır, anlatımı belki kolay ama

◆ Kadir Ulusoy

öğrencilerin anlaması oldukça zor oluyor. Laikliği anlatabilmek için, önce laikliğin ne olduğu tam olarak bilmek gereklidir. Laikliği, öğrencilerin yanlış anlamasına zemin hazırlanmamak gerekir” ifadeleridir.

Çizelge 2: Öğretmen Adaylarının Kavram Öğretimi Esnasında Neler Yapmak İstedikleri İle İlgili Görüşleri:

	Frekanslar
Kavramlar konu ile ilişkilendirilerek işlenmeli, farklı yöntem ve tekniklerden yararlanmalı (Analiz yolu, anlam çözümleme tabloları, problem çözme, beyin fırtınası, kavram ağı oluşturma vb.).	41
Bilinenden bilinmeye, somuttan soyuta, basitten karmaşığa, özelden genele gidecek şekilde öğretilmelidir.	34
Kavram haritalarından yararlanılmalı.	25
İşlenecek kavram ile ilgili görsel öğelerden yararlanılmalıdır.	17
Hedef belirlenmeli, süreç planlanmalı, ortam iyi hazırlanmalı	14
Öğrencilerin bireysel farklılıkları kavram öğretiminde mutlaka dikkate alınmalı, eskiden bildikleri bilgiler aynen tekrarlanmamalı, öğrencilerin derse dikkati çekilmeli, öğrencilerin konu ile ilgili hazır bulunuşluluğu öğrenilmeye çalışılmalı.	13
İşlenecek kavramın seviyeye uygun olması çok önemlidir. Kavram öğretilirken kavram karışıklığına neden olunmamalıdır.	13
Yeni bilgiler eski bilgilerle ilişkilendirilmelidir.	11
Kavram öğretimi başarılı olursa konuların öğretilmesi ve kalıcılığı sağlanır. Zıt ve benzer kavramlar öğretilmelidir.	8
Kavramlar yaşantıyla ilişkilendirilmelidir.	8
Somutlaştırma, tanım yaptırabilmek, farklı örnekler vermek, öğrencinin yaşadığı çevreyle ilişkilendirilebilir.	6
Öğretmen derse hazırlıklı gelmelidir, pratik ve etkili bir işleyiş yapmalıdır, öğrenciyi pekiştireç vermelidir ve değerlendirme yapmalıdır.	5
Bireysel farklılıklar göz önünde bulundurulmalıdır, kavram bireyin ön bilgileriyle ilişkilendirilmelidir.	3
Öğretilen kavram söylenir, bu kavramın ne olduğu açıklanmalı.	3
Kavram güncel bir konuda geçiyorsa öğretimi daha kolay olur.	1

Çizelge 2'ye göre; öğretmen adaylarının kavram öğretimi esnasında neler yapmak istedikleri ile ilgili görüşleri frekanslara ayrılmıştır. Sonuçlar incelendiğinde;

- ✓ Öğrenciler en çok görüşü; farklı yöntem ve tekniklerin kullanılması ile (örneğin; analiz yolu, problem çözme, beyin fırtınası vb.) kavram öğretiminin yapılmasının etkili olacağı yönünde belirtmişlerdir. Bu görüşe katılanların oranı % 57.7'dir.
- ✓ İkinci olarak; bilinenden bilinmeye, somuttan soyuta, basitten karmaşığa, özelden genele gidecek şekilde öğretebilirim, diyen öğretmen adaylarının görüşü gelmektedir. Bu görüşün oranı % 47.8'dir.
- ✓ Üçüncü olarak, kavram haritalarından yararlanılmalı, görüşü yer almıştır. Bu görüşü belirtenlerin oranı % 35.2'dir.

- ✓ Daha sonra, işlenecek kavram ile ilgili görsel öğelerden yararlanılmalıdır, görüşü gelmektedir. Bu görüşe katılan öğrencilerin oranı % 23.9'dur.

Bu yöntem ve uygulamalar yapılırsa ezberden uzaklaşılır, böylece kavramlar ile ilgili bilgiler kalıcı olur. Öğrencilerin bireysel farklılıkları kavram öğretiminde mutlaka dikkate alınmalı, eskiden bildikleri bilgiler aynen tekrarlanmamalı, öğrencilerin derse dikkati çekilmeli, öğrencilerin konu ile ilgili hazır bulunuşluluğu öğrenilmeye çalışılmalı ve işlenecek kavramın seviyeye uygun olması çok önemlidir.

- ✓ Kavram öğretilirken kavram karışıklığına neden olunmamalıdır, görüşlerinin oranları % 28.3'dür. Kavram öğretimi başarılı olursa konuların öğretilmesi ve kalıcılığı sağlanır. Zıt ve benzer kavramlar öğretilerilir.
- ✓ Kavramlar yaşantıyla ilişkilendirilmelidir, görüşlerini belirtenlerin oranları % 11.2'dir.
- ✓ En düşük görüş frekansı ise "Kavram güncel bir konuda geçiyorsa öğretimi daha kolay olur", görüşünü benimseyen öğrenci oranı % 1.4'dür.

Çizelge 3: Öğretmen Adaylarının Laiklik Kavramını İşlerken Neler Yapmak İstedikleri İle İlgili Görüşleri:

	Frekanslar
Drama yöntemi kullanırım.	47
Görsel materyaller kullanırım.	43
Konu soyut olduğu için somutlaştırırım.	42
Kavram haritası oluştururum.	39
Laiklikle, dine dayalı yönetimler arasındaki farkı gösteren tablolar hazırlarım.	38
Öğrencilerin laiklikle ilgili görüşlerini alırım.	35
Anlatım yöntemini kullanırım.	34
Soru-cevap yöntemini kullanırım.	34
Atatürk'ün laikliğe yaptığı katkılar örneklerle açıklarım.	30
Tartışma yaptırım.	28
Din özgürlüğünün olması önemi vurgularım.	28
Laiklik uygulamaları ile ilgili örnekler veririm.	23
Laikliği anlatmadan önce demokrasinin önemine değinirim.	19
Örnek olay incelemesi yaptırım.	18
Öğrencilere laiklikle ilgili çeşitli görüşlerden örnekler veririm.	18
Konuyu pekiştirmek için sorular sorarım.	15
Hak ve özgürlükler çerçevesinde öğretmeye çalışırım.	12
Laikliğin toplumdaki yansımalarını işlerim.	9
Konuyla ilgili çeşitli materyaller hazırlarım.	3

3. Çizelgeye göre öğretmen adayları; öğretim ilke ve yöntemleri, özel öğretim yöntemleri, öğretim materyalleri gibi derslerde öğrendikleri bilgiler ile "laiklik" kavramını öğretebileceklerini düşünmektedirler. Bu bölümde öğretmen adayları genelde hangi yöntemleri kullanacaklarını belirtmişlerdir. Kavram öğretiminde önemli bir yer

tutan anlam çözümleme tablosu ve kavram bulmacalarını laiklik kavramının öğretimi sırasında kullanabileceklerini belirtmemişlerdir. Öğretmen adayları laiklik kavramını öğretirken şunları yapmak istemektedir. En fazla oranda “drama % 66.1, görsel materyaller kullanımı % 60.5, konu soyut olduğu için somutlaştırırım % 59.1, kavram haritası oluşturma % 54.9, laiklikle, dine dayalı yönetimler arasındaki farkı gösteren tablolar hazırlama % 53.5, anlatım % 47.8, soru-cevap yöntemi % 47.8”, kullanma isteği görülmektedir. Bunların dışında; Atatürk’ün laikliğe yaptığı katkılar örneklerle açıklarım % 42.2, tartışma yaptırırım % 39.4, din özgürlüğünün olması önemi vurgularım % 39.4, laiklik uygulamaları ile ilgili örnekler veririm % 32.3, laikliği anlatmadan önce demokrasinin önemine değinirim % 26.7, örnek olay incelemesi yaptırırım % 25.3, öğrencilere laiklikle ilgili çeşitli görüşlerden örnekler veririm % 25.3, konuyu pekiştirmek için sorular sorarım % 21.2, hak ve özgürlükler çerçevesinde öğretmeye çalışırım % 16.9, laikliğin toplumdaki yansımalarını işlerim % 12.6, konuyla ilgili çeşitli materyaller hazırlarım % 4.2, oranında öğretmen adaylarının görüş bildirdiği görülmektedir. Bu sonuçlara göre; öğretmen adaylarının genelde konuyu somutlaştırmaya yönelik ifadeler kullandıkları görülmektedir.

Aşağıda bazı öğretmen adaylarının laiklik konusunu işlerken neler yapmak istedikleri ile ilgili görüşlerine yer verilecektir. Öğretmen adayları;

“Önce devletin ne olduğunu sonra dinin ne olduğunu anlatırım, devlet kavramının içinde din kavramının yerini anlatırım, bu iki kavramın birbirinden farklı olduğunu kesinlikle anlatırım.”

“Öğrencilere daha önce laiklik kavramını duyup duymadıkları sorarım, öğrencilerin soyut olarak bildiği bilgileri somutlaştırmak gerekir, öznel bilgileri ortak noktalarda buluşturmaya çalışırım, öğrencilerin ön bilgilerini sınırlar, daha sonra kavramı öğrenciye anlatırım. Kavramı pekiştirmek için olabildiğince çok örnek veririm”.

“Din özgürlüğünün olmasının önemini vurgular, devletin dininin olmamasının her dinin yaşamasına fırsat verdiğini belirtirim.”

“Öğrencilere din, devlet ve laiklikten ne anladıklarını sorarım, aldığım cevaplardan sonra konuyu soyuttan somuta doğru götürürüm, laikliğin daha iyi anlaşılabilmesi için; proje ödevi hazırlamalarını, araştırma yapmalarını ülkemizde nasıl uygulandığını araştırmalarını öğrenmelerine yardımcı olurum.”

“Öğrencilerin bildiklerinden bilmediklerine doğru giderim, eski-yeni ve “laik”-“laik olmayan” dönemle ilgili belgeler gösteririm, görsel ve işitsel materyaller kullanırım.”

“Laiklik kavramı Atatürk ilke ve inkılâplarına uygun olarak anlatılmalıdır. Laiklik; dili, dini, ırkı, ne olursa olsun bir toplumda yaşayan insanların bir arada olması için birbirine hoşgörü ile yaklaşmasıdır.”

“Günlük hayatta laiklikle ilgili mesaj veren örnek olayları kullanırım.”

“Bir tablo yaparak laikliğin olması ve olmaması durumunda neler olacağını öğrencilere beyin fırtınası yaptırarak buldururum.”

“Öğrencilere saltanatın kaldırılması, cumhuriyetin ilanı ve halifeliğin kaldırılmasını anlatılıp, bu inkılâplar sonucunda neler kazandığımızdan bahsederim.”

“Demokrasi kavramı ile ilişkili olduğundan önce demokrasinin iyi özümsemesini sağlarım.”

“Her öğrencinin birbirine saygılı olması için bütün görüşlerin iyi ve kötü yanlarını öğretirim. Öğrencilerin ön yargıdan uzak olmasına dikkat ederim. Konuyla ilgili başka kavramları da öğretirim.”

“Laikliğin sözlük anlamını öğretirim, “laik” devletler hakkında bilgi veririm. Laikliğin ülkemize kazanımlarını anlatırım.”

“Öğrencilerin siyasi görüşleri oluşmadığından laiklik öğrencilere dik-katli biçimde anlatılmalıdır. Öğretmen kendi siyasi fikrini ortaya koymamalıdır çünkü böylece hem hedef ve kazanımdan uzaklaşmış olur, hem de tarafsızlığını kaybetmiş olur. Bireylerin dini inancı ne olursa olsun birlik ve beraberlik içinde yaşayabileceklerini anlatırım.”

“Öğrencilere sunuş yöntemi yapılarak laikliği anlatırım, anlatımdan sonra test yapılarak öğrencilerin laikliği anlayıp anlamadığı anlarım.”

“Öğrencilere her din ve inancın diğerine üstünlük kurmaya çalışırsa sürekli çatışma ortamı oluşturacağını, laiklik sayesinde bütün din ve inançlara eşit mesafede olduğunu, bunun için laikliğin çok önemli olduğunu anlatırım.”

“Fen derslerinde laboratuvar da kavramlar deneyerek, yaparak öğretiliyor, ancak tarih derslerinde kavramlar farklı yöntemlerle öğretilabilir, örneğin; tartışma, görsel materyal kullanma, beyin fırtınası vb. kullanılmalı ve konu pekiştirilmelidir.”

“Laiklikle ilgili konuştuktan sonra teokratik devlet ile “laik” devlet arasındaki farkı gösteren tablolar sergilerim, bu ülkelere de örnekler veririm.”

“Tarihi süreçte din, yargı, hükümet gibi devlet kurumların hangi aşamalardan geçtiğini ve laikliğe neden ihtiyaç duyulduğunu örneklerle açıklarım.”

“Laiklik kavramını demokrasi ile ilişkilendirilerek anlatırım.”

Drama yöntemi ile işleyiş yaparım, “Sınıfı 10’ar kişilik 2 gruba ayırırım. Bir grup laiklik diğer grup ise din ile yönetilen bir toplum olur. Her iki grupta da her dine ve düşünceye sahip insanlar olur, din ile yönetilen toplumlarda mevcut dinin dışındaki inançlara sahip insanların çektiği sıkıntıları anlatılır, “laik” toplumda ise her dine inanan insanların özgürce davrandığını gösteririm böylece öğrenciler laikliği daha iyi anlar.”

“Üç ayrı dinin mabet yerlerini öğrencilere gösteririm, sonra hoşgörüden bahsederim, sonra her dine ve görüşe saygılı olmayı anlatırım”

“Din ve devlet işlerinin aynı ve farklı olduğunu gösteren drama uygulamaları yaparım.”

“Laikliğin faydasını gösteren güzel örnekler anlatırım.”

“Öğrencilere bazı haklarının olduğunu ve bu hakların başkalarına zarar vermeden kullanılabileceğini anlatırım. Daha sonra bir öğrenciyi öğretmen bir öğrenciyi cami hocası yaparım, ikisi de görevlerini söyler” bende ikisinin de görevinin ayrı olduğunu ve ikisinin de birbirine saygı göstermesi gerektiğini belirtirim. Bu durumun laiklik olduğunu söylerim.

“Laikliğe geçiş aşamalarını anlatırım.”

“İnsanlar arası diyalogdan bahsedilmeli, insanların birbirine karşı sevgi, saygı, hoşgörü konusunda bilinçlendirilmesi gerekir.” Şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğretmen adaylarının farklı yöntem ve teknikleri kullanmak istemeleri oldukça önemlidir. Bu sayede ders ezberden, sıkıcılıktan, monotonluktan ve tek düzelikten kurtulacaktır. Böylece laiklik kavramının öğretiminde istenilen başarıya ulaşılabilir.

Sonuç ve Öneriler

İlköğretim aşamasında öğrencilere aktarılacak bilgilerin kolaylığı, ilginçliği ve anlaşılabilirliğinin yanında, dersi işleyen eğitimcinin de özellikle kavramları öğretirken izleyeceği yöntem, teknik ve tutumlar önemlidir. Anık (2007)'ın yaptığı çalışmada öğrenciye göre eğitici; kavramlar öneren, kuramlar öngören, modeller tasarlayan bir akademisyen ve araştırmacı olmaktan ziyade; ders anlatmasını bilen, öğrenciye dersini belletebilen, pedagojik performans açısından yetkin bir profesyonel olmak zorundadır. Öğrencinin dersi anlamasını kolaylaştırdığı için eğitimcinin düzgün ve gramere uygun cümlelerle ders anlatmasını istemektedir. Kuru ve duru bir anlatım dili ile anlaşılmayı bulanıklaştıracak yoğunlukta eski-yeni Türkçe veya yabancı dil terimleri kullanmaması, vurgu ve tonlamaları yerli yerince yapması, ölçülü bir vücut dili kullanması; alana hâkimiyeti ve yatkınlığını sergileyecek iletişim becerileri ortaya koyması ve özellikle hitabeti ile etkilemesi; öğrencinin eğitimcide aradığı bazı iletişim kistaslarıdır.

Özellikle bilgi, beceri, değer ve kavram öğretiminde öğretmenin takınacağı yaklaşım çok önemlidir. Eğer ki kavram öğretiminde öğretmen, gerekli yöntem ve teknikleri kullanamıyorsa, işlediği konuyu ne kadar iyi bilirse bilsin başarıya ulaşmakta çok zorlanacaktır. Çünkü;

Kavram öğretiminde uygun yöntemin belirlenmesi ve uygulanması önemlidir. Öğrenciler çevrelerini kendi başlarına gözlemler ve bu gözlemler sonucunda elde ettiklerini ders esnasında sunulan kavramlarla bütünleştiremezlerse bilim çevresince kabul edilemeyen öğrenci kavramlarının oluşmasına neden olur (Kılıç 2007:10).

Laiklik, soyut bir kavramdır ve insanların farklı algılamalarına açıktır. Bu sebeple özellikle ilköğretim çağındaki öğrencilerin soyut kavramları öğrenmelerinin zorluğu da göz önünde bulundurularak bu kavramın öğretilmesine özen gösterilmelidir. İlköğretim öğrencileri gündelik hayatta laiklik kavramını mutlaka duymaktadırlar ve bu kavramla karşılaşmaktadırlar. Bu durum ile ilgili Gelman (1999) şunları söylemektedir:

Küçük çocuklar, soyut kavramların çoğu hakkında ayrıntılı ve somut bilgileri olmamasına karşın, soyut kavramların olduğunu ve bu kavramların birbirlerini nasıl etkilediklerini bilirler (Akt: Sucuoğlu, Büyüköztürk, Ünsal; 2008:206).

İlköğretimin ikinci kademesinde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri, sosyal bilimlerin ürettiği bilimsel bilgiler aracılığıyla öğrencilere vatandaşlık becerileri kazandırmaya çalışmaktadırlar (Barcan 1971; Köstüklü 1999; Doğanay 2003b, Demircioğlu; 2006). Laikliği benimsemiş olan devlet sistemimizde laiklik konularını işleyecek olan öğretmen adaylarının görüşleri oldukça önemlidir.

Çalışma sonucuna göre; bu çalışmaya katılan öğretmen adayları kavram öğretimi ile ilgili olarak; kavramların konu ile ilişkilendirilerek işlenmesini, kavramları işlerken farklı yöntem ve tekniklerden yararlanılmasını, bilinenden bilinmeyene, somuttan soyuta, basitten karmaşığa, özelden genele gidecek şekilde öğretilmesini ve kavram haritalarından yararlanılmasını istemektedir. Öğretmen adayları laiklik kavramını öğretirken en fazla drama yöntemi kullanacaklarını belirtmiştir. 47 öğrenci ile en fazla katılım bu yöndedir. Daha sonra görsel materyaller kullanma, konuyu somutlaştırarak materyallerin kullanılmasını, kavram haritası oluşturma ve laiklikle, dine dayalı yönetimler arasındaki farkı gösteren tablolar hazırlama isteği önemli oranda öğrencilerin müracaat etmek istedikleri yöntemlerdir. Öğretmen adayları laikliği anlatırken laikliğin, yanlış anlamaya sebep olmayacak şekilde anlatılmasını, ayrıca anlatım esnasında soru-cevap yönteminin de kullanılmasını istemektedirler.

Görsel materyallerden yararlanmak da kavram öğretiminde başvurulması gereken yöntemlerden birisidir. Çünkü görsellik bir materyalin kalıcılığı ve somutlaştırılmasını artıran önemli bir özelliktir. Shu-Ling (2000) özellikle soyut kavramların öğrenilmesinde, görsel-ışitsel sunumların etkisini ortaya çıkarmıştır. Beishuizen ve Diğerleri (2002) de somut örneklerin olması gerektiğini ifade etmişler ve araştırmaları ile desteklemiştir.

Çalışmadan sonra öğrencilerle yapılan görüşmede bazı öğrenciler, "laiklik kavramının yeterince anlatılamadığını, bu kavramın insanları birleştirmek yerine karşı karşıya getirmek için kullanıldığını" belirttiler. Oysa laiklik sayesinde insanların bir birine inanç ve düşünce olarak saygı duymasının temel alındığında, bu saygı anlayışı uygulandığında hiçbir sorunun olmayacağı belirtilmiştir. Laikliği insanlara benimsetmek istiyorsa; laikliğin din karşıtlığı olduğu, laiklikte hiçbir dine yer olmadığı gibi anlayış ve yorumlardan uzaklaşılmalıdır. Bu ve buna benzer yorumlar insanları ister Müslüman, ister Hıristiyan, ister Musevi olsun, isterse yerel dinlere inansın, insanlarda tedirginlik yaratabilir. Oysa insanlar laikliği; inançlarının, düşüncelerinin, dini yaşayabilmelerinin garantisi ve sigortası olarak görmeleri çok önemlidir.

Öğrencilerin bazıları "laikliğin faydasını anlatan güzel örnekler anlatırım" demiştir. Bu uygulamaya çok ihtiyaç vardır. Çünkü ülkemizde laiklikle ilgili yapılan tartışmalar laikliğin halka kazandırdıklarını değil, bazı kişilerin yaşam tarzları, kılık kıyafetleri veya davranışları üzerinedir. Bu tartışmaların laikliği benimsetmeye değil, insanlar arası gerginliğe sebep olduğu unutulmamalıdır. Laikliğe katkı sağlamayan bu tür tartışmalar yerine, laikliğin kazanımlarını anlatacak televizyon programları yapılabilir.

Kısacası; öğretmen adaylarının kavram öğretimi ve laiklik kavramının öğretimi sırasında farklı yöntem ve teknikleri kullanmak istemeleri oldukça önemlidir. Öğrencilerin kavram öğretimi ve laiklik kavramının öğretimi konusunda istekli olmaları bu konuda daha etkin olmalarında fayda sağlayacaktır. Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının da belirttiği gibi laikliği anlatırken yanlış anlamaya sebep olmayacak şekilde anlatmak oldukça önemlidir.

Okuyan ve araştıran insanlar, doğruyu da yanlış da görebilmelidir. Genelde insanlar başkalarının gözünden, dilinden veya kaleminden bilgi sahibi olduğu için olayları düşünmeden, yorumlamadan, analiz etmeden karar veriyor. Böylece insanlar başkalarının istediği gibi hayatlarını yönlendiriyorlar. Bu süreçte özellikle hassas ve iyi bilinmesi gereken konulardan olan “*din, milliyetçilik, laiklik ve Atatürkçülük*” istismar konusu olabiliyor. Oysa bu değerler hiç kimsenin, hiçbir zümrenin veya siyasi partinin tekelinde değildir. Türkiye Cumhuriyetinin her vatandaşı; hem Atatürkçü, hem laik, hem milliyetçi hem de bir dine inanan veya inanmayan birisi olabilir. Atatürkçülük, milliyetçilik, laiklik bizim bir arada yaşamamızda, birlik ve beraberlik içinde olmamızda, bir birimize saygı duymamızda, en mühimi; “*millet olmamızda*” çok önemli unsurlardır.

Öneriler:

- ❖ Laiklik kavramı öğretilirken ezberden kaçınılarak, “anlama, yorumlama, analiz, sentez çalışmaları, problem çözme, eleştirel düşünme, beyin fırtınası oluşturma gibi uygulamalar yapılmalı; kavram haritası, kavram ağı ve anlam çözümleme tabloları oluşturulmalıdır.
- ❖ Laiklik kavramı işlenirken sınıf içinde münazara ve panel gibi uygulamalar yapılarak farklı bakış açılarının ortaya çıkması sağlanmalıdır.
- ❖ Taşlı (2005)’ın uyguladığı gibi kavram öğretiminde bulmacalarda kullanılabilir. Böylece bulmacada geçen kavramlarla ilgili öğrenci bilgilerini ölçmek için ön test ve son test uygulaması da yapılabilir.
- ❖ Öğrencinin laiklik kavramını en iyi anlatan örneklerden hareket ederek bir genellemeye ulaşması sağlanmalıdır.
- ❖ Gazete ve dergilerde laiklikle ilgili öğrenci seviyesine uygun yazılar öğrencilere okutturularak, anlama ve yorumlama çalışmaları yaptırılmalıdır.
- ❖ Atatürk’ün laiklikle ilgili sözleri üzerinde durulup, Atatürkçü düşünce sisteminde laikliğin yeri ve öneminin doğru algılanması sağlanmalıdır.
- ❖ Laiklik kavramının sadece “din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılması” olarak gösterilmekten kaçınılmalı. Laikliğin birlik ve beraberlik içinde yaşama imkânı sağladığı, farklı inanç ve düşüncelere hoşgörü ile bakmamıza yardımcı olduğu ve en önemlisi Türkiye Cumhuriyetinde “bir millet olma” yolunda önemli bir misyon üstlendiğini pekiştirmek gerekmektedir.

Kaynakça

- Anık, C. (2007). "Eğiticinin Performansını Niteleyen Faktörler", *Bilig*, sayı: 43, (133-168).
- Barcan, A. (1971). *Social Science, History And The New Curriculum*, Sdney: Hick Smith & Sons.
- Başgil, A. F. (1991). *Din ve Laiklik*, İstanbul.
- Beishuizen, J., Stoutjesdijk, E., Spuijbroek, S., Bouwmeester, S., Geest, H. (2002). "Understanding Abstract Expository Text", *British Journal of Educational Psychology*, 72, (279-297).
- Benson, D. L., Wittrock, M. C. & Baur, M. E. (1993). "Student's Preconceptions of the Nature of Gases", *Journal of Research in Science Teaching*, 30(6), (587-597).
- Candan A. S. (2005). "Kavramlar" Sosyal Bilgiler 4-5.Sınıf Programı (s:85-93) Ankara: MEB Basımevi.
- Çepni, S., Aydın, A., Ayvacı, H.Ş. (2000). "Dört ve beşinci sınıflarda fen bilgisi programındaki fizik kavramlarının öğrenciler tarafından anlaşılma düzeyleri". *Fen Bilimleri Eğitimi Kongresi Bildiriler Kitabı 2000*,(135-140).
- Çomak, H. (2003). Atatürkçü Düşünce Sistemi ve Çağdaşlaşma, Atatürkçülük Konferansları I, Ankara: Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları.
- Demircioğlu, İ. H. (2006). "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilimler Hakkındaki Görüşleri", *Bilig*, sayı: 36, (113-124).
- Demircioğlu, İ.H. (2007). "Tarih Öğretiminde Filmlerin Yeri ve Önemi", *Bilig*, sayı: 42, (77-93).
- Doğanay, A. (2003a). "Öğretimde Kavram ve Genellemelerin Geliştirilmesi", *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*, (Ed: Öztürk C.ve Dilek, D), Ankara: Pegem A Yayıncılık
- Doğanay, A. (2003b). "Sosyal Bilgiler Öğretimi", (Ed: Öztürk C. ve Dilek D.), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Fellows, N. J. (1994). "A window into thinking: Using student writing to understand conceptual change in science learning", *Journal of Research in Science Teaching*, 31(9),(985-1001).
- Genç, R. (1995). Türkiye Cumhuriyeti'nin Laikleşmesinde 3 Mart 1924 Tarihli Kanunların Önemi, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi, Atatürk ve Atatürkçülük Dizisi:11
- Kaya, S. (2007). *Laiklik*, <http://www.derinsular.compdf/Laiklik.pdf> (Erişim tarihi: 24.03.2008).
- Kılıç, F. (2007). *Mikro Düzeyde İçerik Düzenleme Stratejilerinin Kavramların, Genellemelerin Öğrenilmesine ve Bilişsel Esnekliğe Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Koray, Ö. Özdemir, M. ve Tatar, N. (2005). "İlköğretim Öğrencilerinin "Birimler" Hakkında Sahip Oldukları Kavram Yanılgıları: Kütle ve Ağırlık Örneği", *İlköğretim Online*, 4(2), (24-31).
- Köstüklü, N. (1999). *Sosyal Bilimler ve Tarih Öğretimi*, Konya: Günay Ofset.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Programı*, İstanbul.
- Schmidt, H. J. (1997). "Students' misconceptions' looking for a pattern". *Science Education*, 81, (123-135).
- Shu-Ling, L. (2000). "Influence of Audio-Visual Presentations on Learning Abstract Concept", *International Journal of Instructional Media*, 27(2).
- Sucuoğlu, B. Büyüköztürk Ş. Ünsal P.(2008). "Türk Çocuklarının Temel-İlişkisel Kavram Bilgilerinin Değerlendirilmesi", *İlköğretim Online*, 7(1), (203-217).
- Taşlı İ. (2005). "4.-7. Sınıf Sosyal Bilgiler Programı Üniteleri İle İlgili Kavram Bulmacaları Örnekleri", *Millî Eğitim*, sayı:66 <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/166/index3-tasli.htm> (Erişim tarihi:03.02.2009).
- Turan, R. Safran M. vd. (2003). *Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Yaylacı, G. Ö. (2007). "İlköğretim Düzeyinde Kariyer Eğitimi ve Danışmanlığı", *Bilig*, sayı: 40, (119-140).

PRESERVICE SOCIAL SCIENCE TEACHERS' OPINIONS ABOUT TEACHING THE CONCEPT OF SECULARISM

Kadir ULUSOY*

Abstract

This study has been conducted in Adiyaman University during 2007-2008 school year with 71 preservice social science teachers. The main purpose of this study was to investigate preservice social sciences teachers' ideas and beliefs about how to teach "Secularism" concept. The data was collected by using open ended questionnaires and students' written responses to the questions. The collected data were grouped into various frequencies and similar statements were gathered in the same frequency groups. Preservice teachers participated in this study stated that it is important to teach concepts by relating the subject; to use different teaching methods and techniques; to teach concepts by going from known to unknown, concrete to abstract, basic to complex, specific to general; to use concept maps. These preservice teachers also stated that they mostly prefer to teach the concept of secularism by using drama techniques. Using visual materials, concept maps and preparing tables which shows the differences between the secular and theocratic governments were some other methods mentioned by preservice teachers in their responses. This study is important regarding to identify preservice teachers' ideas about concept teaching and teaching secularism concept.

Key Words: Secularism, concept, social sciences, preservice a teachers

* Asst. Prof. Dr.; Mersin University, Faculty of Edition, Mersin-Türkiye.